

ZAKONU (LXII. IZ LETA 2001) O MADŽARIH, KI ŽIVIJO V SOSEDNJIH DRŽAVAH NA ROB

KRATEK KOMENTAR

Redko kdaj kakšen manjšinski zakon vzbudi toliko pozornosti, kot jo je vzbudil zakon o Madžarih, ki živijo v sosednjih državah, ki ga je madžarski parlament sprejel junija 2001. Reakcije na ta zakon so bile včasih dokaj burne in večinoma negativne – tako v sosednjih državah kot v širši mednarodni skupnosti. Med negativnimi reakcijami mednarodnih institucij, kaže omeniti zlasti izjavo visokega komisarja za manjšine Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE), kritično mnenje »Beneške komisije« pri Svetu Evrope in tudi stališče Evropske komisije, ki menijo, da bi bilo boljše, če bi Madžarska vprašanja, ki jih poskuša urediti z navedenim zakonom, uredila z dvostranskimi pogodbami s sosednjimi državami – podobno kot so ta vprašanja urejena v sporazumu med Slovenijo in Madžarsko. Med posledice negativnih reakcij v sosednjih državah in v kontekst bilateralnega reševanja navedenih vprašanj pa lahko štejemo memorandum o razumevanju med vladama Madžarske in Romunije glede zakona o Madžarih, ki živijo v sosednjih državah, in o vprašanih bilateralnega sodelovanja, ki je bil podpisan v Budimpešti 22. decembra 2001.¹

Prav zaradi navedenih – pretežno negativnih – odmevov tega zakona, smo se odločili, da njegov slovenski prevod objavimo ter da omenimo in pojasnimo nekaj ključnih razlogov za omenjene reakcije in ocene.

Podoben zakon, kot ga je sprejela Madžarska, bi verjetno želela sprejeti še marsikatera evropska država, ki »ima« zaradi različnih zgodovinskih razlogov »svoje« narodne manjšine v sosednjih državah ali pa je v posameznih zgodovinskih obdobjih doživela množične emigrantske valove in zato »njeni« izseljenci živijo v različnih državah po svetu. Če že takšno ni uradno stališče posameznih držav, pa prav gotovo obstajajo v njih različni politični in kulturni krogi, ki (iz takšnega ali drugačnega razloga) želijo ustrezno poskrbeti za svoje rojake v zamejstvu in po svetu. Da so ta vprašanja še kako aktualna, kažejo tudi resne razprave (npr. v Italiji, Zvezni republiki Jugoslaviji) o ustreznem predstavljanju izseljencev (in v nekaterih primerih tudi narodnih manjšin v sosednjih državah) v nacional-

* * *

¹ Glej: Memorandum of Understanding between the Government of the Republic of Hungary and the Government of Romania concerning the Law on Hungarians Living in Neighbouring Countries and issues of bilateral co-operation, Budapest, 22 December 2001.

nih parlamentih. Aktualnost te problematike potrjuje tudi veliko zanimanje (zlasti v Evropi, pa tudi drugje po svetu) za politiko Republike Irske do Ircev v tujini ter za sprejem omenjenega madžarskega zakona in za bodočo prakso Republike Madžarske pri njegovem izvajanju.

Interes in odgovornost držav, da skrbijo za svoje rojake v tujini (kot ju npr. urejata tretji odstavek 6. člena madžarske ustave ali 5. člen slovenske ustave), nista sporna z gledišča različnih obstoječih dvostranskih in multilateralnih sporazumov in dokumentov o položaju in zaščiti narodnih manjšin (npr. Združenih narodov, OVSE, Sveta Evrope). Verjetno so prav dvostranski sporazumi najboljši način za urejanje »manjšinskih vprašanj« med državami. Takšni sporazumi omogočajo, da se države dogovorijo o urejanju zaščite narodnih manjšin pa tudi o uresničevanju obveznosti države »matičnega naroda«,² da skrbi za »svoje« narodne manjšine v zamejstvu. Vse večja etnična pluralnost sodobnih družb, povečana komunikacija in mobilnost ljudi ter tudi omenjena skrb za »sonarodnjake« v tujini (ne le v zamejstvu) so razlogi, zaradi katerih bi si želeli, da bi mednarodni sporazumi in drugi dokumenti opredelili tudi kar najvišje standarde zaščite tudi za migrante in njihove skupnosti - t.i. »nove« oz. »novodobne manjšine.« Pri tem bi se lahko zgledovali po mednarodnih dokumentih in pogodbah, ki urejajo mednarodne standarde zaščite za (tradicionalne) narodne manjšine (kot sta npr. okvirna konvencija Sveta Evrope za zaščito manjšin ali evropska listina za zaščito manjšinskih ali regionalnih jezikov, pa tudi različne dvostranske pogodbe). Dvostranski meddržavni sporazum o zagotavljanju posebnih pravic slovenske narodne manjšine v Republiki Madžarski in madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji iz leta 1992 velja v Evropi v tem okviru kot zgleden primer urejanja manjšinske problematike in z dogovorom med državama zagotavlja najvišje standarde manjšinskega varstva.

Če bi šlo v zakonu, ki ga je sprejela Madžarska, le za konkretizacijo določb in njenih obveznosti iz veljavnih dvostranskih in večstranskih mednarodnih sporazumov, ta zakon sploh ne bi bil problematičen. Mogoče bi se pojavilo kakšno razmišljanje o tem, če je tak zakon sploh potreben, posebnih kritik in negotovanja pa v drugih državah in v mednarodni skupnosti zagotovo ne bi izzval. Zakon o Madžarih, ki živijo v sosednjih državah, pa je ta prag prestopil in bi lahko s posameznimi določbami (pri tem je veliko odvisno od načina njihovega izvajanja) pomenil celo vmešavanje v notranje zadeve drugih držav. (V skladu z veljavno mednarodno prakso velja namreč zaščita narodnih manjšin za notranjepravno vprašanje, čeprav bi morale države pri njegovem urejanju upoštevati veljavne

* * *

² Čeprav mogoče nista najbolj posrečena, sta se izrazi »matični narod« in »matična država« že do dobra vsedala v slovenščini in tudi v slovenski strokovni terminologiji.

mednarodne standarde.) Zlasti pa bi ta zakon lahko bil sporen, če bi ga v kontekstu tragičnih zgodovinskih izkušenj v Evropi,³ razlagali kot prikriti izraz madžarske ekspanzionistične in hegemonistične politike do sosednjih držav. V tem primeru bi si ga namreč lahko razlagali kot neposredni pritisk na posamezno državo, v katerih položaj in zaščita madžarske narodne manjšine nista ustrezno urejena, pa tudi kot potencialno orodje za destabilizacijo teh držav, čeprav to verjetno ni bil namen zakonodajalca, ki se v preambuli zakona sklicuje na ustavo, mednarodnopravne standarde in dokumente ter na vlogo človekovih pravic in zaščite manjšin v okviru evropskih integracijskih procesov. Vseeno pa takšne interpretacije lahko negativno vplivajo tudi na medsebojno zaupanje ter s tem na stabilnost in mir v širši regiji.

Ko na kratko pogledamo posamezne določbe madžarskega zakona, ki so zlasti izzvale reakcije, je potrebno najprej omeniti določbo prvega odstavka 1. člena, ki določa, da se zakon »nanaša na osebe, ki niso madžarski državljani, so se pa opredelili za pripadnike madžarske narodnosti, z bivališčem v Republiki Hrvaški, Zvezni republiki Jugoslaviji, Romuniji, Republiki Sloveniji, Republiki Slovaški in Ukrajini, in ki:

- svojega madžarskega državljanstva niso izgubili s prostovoljno odpovedjo,
- nimajo dovoljenja, ki bi jim dajalo pravico do stalnega bivanja na Madžarskem.«⁴

V citiranem besedilu najprej zbode v oči dejstvo, da zakon ne omenja Republike Avstrije med sosednjimi državami, v katerih živijo madžarska narodna manjšina oz. »pripadniki madžarske narodnosti,« na katere se nanaša ta zakon. To je presenetljivo, saj v Avstriji pripadniki madžarske narodnosti tradicionalno živijo. Domnevamo, da je takšna rešitev posledica trenutnih zunanjepolitičnih interesov Madžarske in njenih teženj, da čimprej postane članica Evropske unije. Pričakovane (negativne) avstrijske reakcije bi namreč lahko ogrozile omenjene madžarske interese. Vendar to ne opravičuje diskriminatornosti, ki se je pojavila v sprejetem zakonu. Ta namreč »pripadnike madžarske narodnosti« v sosednjih

* * *

³ Pri tem mislim zlasti na nacistično Nemčijo in način, kako je ta uporabila »nereseno nemško vprašanje« in položaj nemških manjšin kot povod za svojo agresivno politiko, pa tudi na nedavne izkušnje iz nekdanje Jugoslavije.

⁴ Besedilo »Zakona LXII. iz leta 2001 o Madžarih, ki živijo v sosednjih državah,« ki ga je madžarski parlament sprejel 19. junija 2001, je citirano po neuradnem prevodu besedila zakona, ki je bil pripravljen za potrebe državnih institucij Republike Slovenije. Vsi konkretni komentarji se nanašajo na ta prevod ter na delovni angleški prevod zakona, s katerim je razpolagala »Beneška komisija.« Avtor se opravičuje za morebitne netočnosti, ki bi lahko izhajale iz nenatančnih prevodov, saj zaradi neznanja madžarskega jezika ni mogel analizirati zakona v izvornem besedilu.

državah zdaj različno obravnava.⁵ (Pri tem zanemarimo nerodnost, da nekatere države zakon navaja s celotnim uradnim imenom, drugih pa ne. Prav tako se v tem kratkem prispevku ne bomo ukvarjali z različnimi možnimi razlagami alineje a) citirane določbe.)

Vprašljiva bi lahko bila tudi določba prvega odstavka 2. člena zakona, ki zagotavlja osebam, za katere velja ta zakon, ugodnosti in subvencije tudi »v kraju svojega bivališča v sosednji državi...«. Vendar pa določbe drugega poglavja zakona, ki določajo »Ugodnosti in subvencije, ki jih lahko pridobijo osebe, za katere velja ta zakon« niso sporne, še zlasti če upoštevamo drugi odstavek 2. člena, ki izrecno določa, da se določbe tega zakona »uporabljajo tako, da ne kršijo obveznosti, ki jih je Republika Madžarska prevzela v mednarodnih pogodbah,« med te obveznosti pa sodi tudi upoštevanje načela nevmešavanja v notranje zadeve drugih držav. Tako bi kot morebitno slabost zakonu lahko očitali le, da v 18. členu (»Podpora zamejskih organizacij«) ne določa izrecno, da se podpora namenja le za tiste »organizacije, ki pomagajo pri doseganju ciljev madžarskih narodnih skupnosti, živečih v sosednjih državah«, ki delujejo v skladu s pravnim redom teh demokratičnih držav.

Določene pomisleke torej lahko zbudi zlasti način uresničevanja posameznih pravic in ugodnosti pripadnikov madžarske narodnosti, ki živijo v sosednjih državah, če bi ta posegel v pravni red teh držav, na kar v svojem mnenju (št. 402-02/018-03 z dne, 09.11.2001) opozarja tudi Urad Vlade Republike Slovenije za narodnosti. Podobne težave bi se lahko pojavile tudi glede postopka in načina izdajanja »madžarske izkaznice« oziroma »madžarske izkaznice za družinskega člana« ter vloge madžarskih konzularnih in diplomatskih predstavništev v sosednjih državah pri tem. Zato bi bilo po mojem mnenju prav, da se o izvajanju zakona v konkretni državi Madžarska posebej dogovori z vsako posamezno sosednjo državo.

Ta kratek komentar lahko končamo s splošno ugotovitvijo, da sta interes in skrb Republike Madžarske za madžarske narodne manjšine v sosednjih državah legitimna. Verjetno pa glede na omenjene negativne reakcije enostransko urejanje problematike s sprejemom obravnavanega zakona ni bil najbolj posrečen način uresničevanja madžarskih nacionalnih interesov na področju zaščite madžarske manjšine v sosednjih državah. Bilateralni sporazumi o sodelovanju in zaščiti (narodnih) manjšin bi utegnili biti bolj primeren način razreševanja manjšinske problematike, pri čemer bi slovensko-madžarski dvostranski sporazum

* * *

⁵ Tak očitek pa seveda pomeni, da bi omenjeni zakon lahko kršil veljavne mednarodne pravne standarde (npr. 14. člen evropske konvencije o človekovih pravicah, 2. člen mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah) glede prepovedi diskriminacije, kar bi lahko bila podlaga za njegovo izpodbijanje oz. izpodbijanje odločitev in odločb, sprejetih na podlagi tega zakona pred mednarodnimi forumi oz. sodišči.

služil kot vzor in morebiti tudi kot primeren model. S temi prizadevanji pa bi lahko Republika Madžarska prispevala tudi k uveljavljanju višjih standardov zaščite narodnih manjšin v multilateralnih mednarodnih dokumentih, za kar je življenjsko zainteresirana tudi slovenska država.

Mitja Žagar

ZAKON LXII. IZ LETA 2001
O MADŽARIH, KI ŽIVJO V SOSEDNJIH
DRŽAVAH *

(Neuradni prevod)

Parlament je

- zaradi uveljavljanja odgovornosti Republike Madžarske do zamejskih Madžarov, opredeljene v (3). odstavku 6. člena Ustave, z namenom pospešitve negovanja in razvijanja njihovega vsestranskega sodelovanja z Madžarsko,
- upoštevanje evropska integracijska prizadevanja Republike Madžarske in temeljna načela mednarodnih organizacij, predvsem Sveta Evrope in Evropske unije v zvezi s spoštovanjem človekovih pravic in zaščito manjšinskih pravic,
- glede na splošno sprejete predpise mednarodnega prava in obveznosti mednarodnega prava, ki jih je Republika Madžarska prevzela,
- glede na razvijanje dvostranskega in multilateralnega dobrososedskega odnosa in regionalnega sodelovanja znotraj območja Srednje Evrope, na krepitev stabilizacijske vloge Madžarske,
- zaradi zagotavljanja v sosednjih državah živčim Madžarom pripadnosti k enotnemu madžarskemu narodu, blaginje v njihovi domovini ter narodne identitete,
- na pobudo in na podlagi predlogov Madžarske stalne konference, kot usklajevalnega telesa, ki deluje za ohranjanje in krepitev narodne identitete madžarskih skupnosti, živečih v sosednjih državah,
- ne da bi posegal v ugodnosti in subvencije, ki jih pripadnikom madžarske narodnosti, ki živijo zunaj meja v drugih delih sveta, že zagotavljajo predpisi,

sprejel naslednji zakon:

I. POGLAVJE

SPLOŠNA DOLOČILA

Veljavnost zakona

1. člen

(1) Zakon se nanaša na osebe, ki niso madžarski državljani, so se pa opredelili za pripadnike madžarske narodnosti, z bivališčem v Republiki Hrvaški, Zvezni republiki Jugoslaviji, Romuniji, Republiki Sloveniji, Republiki Slovaški in Ukrajini, in ki

a) svojega madžarskega državljanstva niso izgubili s prostovoljno odpovedjo.

b) nimajo dovoljenja, ki bi jim dajalo pravico do stalnega bivanja na Madžarskem.

(2) Veljavnost tega zakona zajema zakonca, ki živi skupaj z osebo iz (1). odstavka in mladoletne otroke, ki se vzgajajo v njunem skupnem gospodinjstvu tudi v primeru, če sicer niso madžarske narodnosti.

(3) Veljavnost tega zakona zajema tudi sodelovanje z organizacijami iz 13, 17., 18. in 25. člena oziroma njihovo podpiranje.

2. člen

(1) Oseba, za katero velja ta zakon, je na ozemlju Republike Madžarske oziroma v kraju svojega bivališča v sosednji državi, ob pogojih iz tega zakona, deležna ugodnosti in subvencij na podlagi izkaznice iz 19. člena.

(2) Določbe zakona se uporabljajo tako, da se ne kršijo obveznosti, ki jih je Republika Madžarska prevzela v mednarodnih pogodbah.

* * *

* Parlament je zakon sprejel na svoji seji 19. junija 2001

(3) Ugodnosti in možnosti pridobitve subvencij iz tega zakona ne posegajo v ugodnosti in možnosti pridobitve subvencij, ki so pripadnikom madžarske narodnosti, ki živijo kjerkoli v drugih delih sveta in ki nimajo madžarskega državljanstva, že zagotovljene v skladu z veljavnimi predpisi.

3. člen

Republika Madžarska zaradi

- a) zagotavljanja rednega sodelovanja,
- b) omogočanja pridobitve ugodnosti in subvencij iz tega zakona,
- c) nemotenega kulturnega, gospodarskega in družinskega povezovanja,
- d) uveljavljanja prostega pretoka oseb in idej

zagotavlja osebam, za katere velja ta zakon, upošteva obveznosti iz mednarodnega prava, najugodnejšo obravnavo v danih pogojih glede vstopanja na njeno ozemlje in bivanja na Madžarskem.

II. POGlavJE

UGODNOSTI IN SUBVENCije, KI JIH LAHKO PRIDOBIJO OSEBE, ZA KATERE VELJA TA ZAKON

KULTURA IN ZNANOST

4. člen

(1) Osebe, za katere velja ta zakon, imajo na področju kulture na Madžarskem enake pravice, kakor madžarski državljani. V skladu s tem jim Republika Madžarska zagotavlja predvsem:

- a) pravico do uporabe kulturnih ustanov in možnosti uporabe njihovih storitev,
- b) dostop do kulturnih dobrin za javnost in

raziskovanje,

c) dostop do kulturnih vrednot in dokumentov v zvezi z njimi,

d) raziskave arhivskega gradiva, ki vsebuje zaščitene osebne podatke, v znanstvene namene, v kolikor je sosednja država, v kateri ima zamejski Madžar stalno bivališče, udeleženka mednarodnega sporazuma o zaščiti osebnih podatkov^{*}.

(2) Oseba, za katero velja ta zakon, je upravičena do storitev vseh javnih knjižnic, ki jih vzdržuje država, in ima brezplačno pravico do naslednjih osnovnih storitev:

- a) obisk knjižnice,
- b) uporaba tistih delov zbirk, ki jih določa knjižnica, v prostorih knjižnice,
- c) uporaba sredstev za informiranje o knjižničnem fondu,
- d) informacije o storitvah knjižnice in knjižničnega sistema,
- e) v primeru vpisa izposoja tiskanih knjižničnih dokumentov v skladu s pogoji, ki jih določa knjižnica v svojem pravilniku o uporabi.

(3) Druge ugodnosti, ki pripadajo osebam, za katere velja ta zakon, v zvezi z uporabo storitev muzejskih in kulturnih ustanov, ki jih vzdržuje država, vsebuje poseben predpis.

5. člen

Znanstveniki - Madžari, za katere velja ta zakon, so lahko zunanji člani Madžarske akademije znanosti oziroma člani njenih teles.

ODLIKOVANJA IN ŠTIPENDIJE

6. člen

(1) Republika Madžarska zagotavlja

* * *

^{*} Zakon VI. iz leta 1998 o razglasitvi Sporazuma o zaščiti posameznikov po strojni obdelavi osebnih podatkov, ki je bil podpisan 28. januarja 1981 v Strasbourgu.

možnost, da osebe, za katere velja ta zakon, prejmejo kot priznanje za svoje pomembno, zglede dejavnost v korist madžarskega življa, za razvoj madžarskih in splošnih človeških vrednot, državna odlikovanja Republike Madžarske oziroma naslove, nagrade in diplome, ki jih ustanovijo ministri.

(2) Pri določanju pogojev za pridobitev državnih štipendij je treba za osebe, za katere velja ta zakon, zagotoviti možnosti za dodelitev štipendij.

SOCIALNO ZAVAROVANJE IN ZDRAVSTVENE STORITVE

7. člen

(1) V okviru delovnega razmerja na podlagi določil iz 15. člena mora oseba, za katero velja ta zakon, ki opravlja delo na ozemlju Republike Madžarske – če mednarodna pogodba ne določa drugače – plačati znesek, določen v madžarskih predpisih o socialnem zavarovanju, ki ustreza višini prispevka za zdravstveno in pokojninsko zavarovanje, organu, ki je za to določen s posebnim predpisom. Na podlagi tega vplačila pridobi delojemalec pravico do zdravstvene in pokojninske oskrbe v obsegu, ki ga določa poseben predpis.

(2) Oseba, za katero velja ta zakon, ki ni zavezana plačilu zdravstvenega in pokojninskega prispevka iz (1). odstavka, lahko – pred uporabo zdravstvene storitve – prek razpisa pri javni organizaciji, ki je bila ustanovljena v ta namen – zahteva vračilo stroškov za zdravstvene storitve, ki jih – ob lastnem plačilu stroškov – lahko koristi na Madžarskem.

(3) Oseba, za katero velja ta zakon, je v primerih takojšnje zdravstvene oskrbe na Madžarskem upravičena do oskrbe pod pogoji,

ki jih določajo dvostranski sporazumi o socialnem varstvu (socialni politiki).

UGODNOSTI PRI POTOVANJU

8. člen

(1) Oseba, za katero velja ta zakon, je na Madžarskem upravičena do ugodnosti za potovanje na lokalnih in medkrajevnih sredstvih javnega prevoza, pri prevozih z vlakom za potovanje v 2. razredu.

(2) Do neomejenega števila brezplačnega prevoza so upravičeni:

- a) otroci, ki še niso dopolnili 6 let starosti,
- a) osebe, ki so že dopolnile 65 let starosti.

(3) Do 90 %-ne ugodnosti za potovanje v domačem javnem medkrajevnem prometu so upravičene:

- a) osebe iz (1). odstavka 4-krat letno,
- b) v primeru skupinskega potovanja osebe, za katere velja ta zakon, ki so mlajše od 18 let in potujejo v skupini, ki šteje najmanj deset oseb ter dva odrasla spremljevalca, ki potujeta z njimi, enkrat letno.

(4) Podrobna pravila glede ugodnosti za potovanje vsebuje poseben predpis.

IZOBRAŽEVANJE

9. člen

(1) Osebe, za katere velja ta zakon, so – v skladu z določili zakona LXXX iz leta 1993 o visokošolskem izobraževanju, ki se nanašajo na madžarske državljane, ob pogojih iz tega člena – upravičene, da se v visokošolskih ustanovah Republike Madžarske udeležujejo:

- a) univerzitetnega, visokošolskega temeljnega izobraževanja,
- b) dopolnilnega temeljnega izobraževanja,

- c) delnega študija,
- d) doktorskega (PhD) in mojstrskega izobraževanja (DLA),
- e) splošnega oziroma usmerjenega usposabljanja,
- f) akreditiranega visokošolskega strokovnega izobraževanja.

(2) Študent, ki se udeležuje rednega izobraževanja iz (1). odstavka, je upravičen do študentskega normativa, ki ga določa zakon LXXX iz leta 1993 o visokošolskem izobraževanju, do finančnih dotacij in pomoči v naravi, kar predstavlja drugi del zagotovil študentom, oziroma do vračila prispevka za zdravstvo po postavkah. Podrobne pogoje teh subvencij in obseg drugih subvencij določi minister za šolstvo s posebnim predpisom.

(3) Osebe, za katere velja ta zakon, lahko študirajo v visokošolskih ustanovah Republike Madžarske v okviru izobraževanja, ki ga financira država, v številu, ki ga letno določi minister za šolstvo.

(4) Za celotno ali delno vračilo stroškov v zvezi z bivanjem in študijem zamejskih študentov na izobraževanju na Madžarskem, ki ga ne financira država, lahko zaprosijo prek razpisa pri javni organizaciji, ustanovljeni v ta namen.

DIJAŠKE UGODNOSTI

10. člen

(1) Oseba, za katero velja ta zakon, ki je v izobraževalni ustanovi sosednje države v pravnem razmerju učenca in se izobražuje v madžarskem jeziku, ali ki je v kateri koli visokošolski ustanovi v študentskem pravnem razmerju, je upravičena do dijaških ugodnosti, ki jih v okviru predpisov z dijaško izkaznico koristijo madžarski državljani

(2) Upravičenost do ugodnosti iz (1). odstavka potrjuje v ta namen izdelana priloga izkaznice (19. člen). Podrobna pravila v zvezi s koriščenjem ugodnosti vsebuje poseben predpis.

IZPOPOLNJEVANJE ZAMEJSKIH MADŽARSKIH UČITELJEV

11. člen

(1) Zamejski madžarski učitelji, ki v sosednjih državah poučujejo v madžarskem jeziku (v nadaljevanju: zamejski madžarski učitelji), so upravičeni do udeležbe – v številu, ki ga za vsako lelo določi minister za šolstvo – na rednem izpopolnjevanju na Madžarskem in do ugodnosti iz (2). odstavka.

(2) Oseba iz (1). odstavka lahko zahteva od madžarske izobraževalne ustanove, ki izvaja izpopolnjevanje, za čas trajanja udeležbe na izpopolnjevanju in v višini, ki jo določa poseben predpis:

- a) vračilo stroškov nočitve,
- b) vračilo potnih stroškov,
- c) prispevek k stroškom vpisa,

(3) Podrobna pravila v zvezi z izpopolnjevanjem zamejskih madžarskih učiteljev določa poseben predpis.

12. člen

(1) Madžarski zamejski učitelji in učitelji, ki poučujejo v visokošolskih ustanovah sosednjih držav, za katere velja ta zakon (v nadaljevanju: zamejski madžarski učitelji), so deležni posebnih ugodnosti.

(2) Ugodnosti, ki jih lahko koristijo zamejski madžarski učitelji, so enake ugodnostim, ki jih v skladu s predpisom lahko koristijo z učiteljsko izkaznico, izdano učiteljem z madžarskim

državjanslvom.

(3) Upravičenost do posebnih ugodnosti iz (1). odstavka potrjuje v ta namen izdelana priloga "Madžarske izkaznice". Podrobna pravila glede koriščenja ugodnosti vsebuje poseben predpis.

IZOBRAŽEVANJE ZUNAJ MEJA

13. člen

(1) Republika Madžarska pomaga ohranjati materni jezik, kulturo in narodno identiteto zamejskih Madžarov tudi s tem, da podpira postavitev, organizacijo in delovanje oddelkov, akreditiranih visokošolskih ustanov v sosednjih državah.

Višino finančnih sredstev za njihovo realizacijo določi proračun Republike Madžarske kot namenska sredstva. O porabi sredstev, ki so na voljo za subvencije, odloča minister za šolstvo v skladu z določili posebnega predpisa.

(2) Republika Madžarska podpira ustanavljanje, delovanje in razvoj visokošolskih ustanov (oddelkov, strok itd.), ki v sosednjih državah opravljajo izobraževanje v madžarskem jeziku, in ki v dani državi prevzamejo akreditacijo. Finančni viri, potrebni za realizacijo, se lahko pridobijo prek natečajev pri javni organizaciji, ustanovljeni v ta namen.

SUBVENCIJE ZA IZOBRAŽEVANJE V DOMOVINI

14. člen

(1) Vzgojno-izobraževalne subvencije je lahko deležen starš, za katerega velja ta zakon, ki v svojem gospodinjstvu vzgaja najmanj dva mladoletna otroka, po vsakem otroku.

a) ki obiskuje v svoji starosti ustrezno vzgojno ali izobraževalno ustanovo in je v njej deležen

vzgoje ali izobraževanja v madžarskem jeziku,

a) če vzgojna, izobraževalna ustanova iz točke a) deluje na ozemlju sosednje države po bivališču starša.

(2) Subvencije za učne knjige in učila (v nadaljevanju: subvencija za učila) je lahko deležen starš, za katerega velja ta zakon, če poskrbi za izobraževanje svojega mladoletnega otroka, ki ga vzgaja v svojem gospodinjstvu, v madžarskem jeziku v izobraževalni ustanovi, katera deluje na ozemlju sosednje države, po kraju svojega bivališča.

(3) Zaposilo za vzgojno-izobraževalno subvencijo oziroma subvencijo za učila je treba predložiti v ta namen ustanovljeni javni organizaciji. Pri ocenjevanju vlog, mora javna organizacija zaprositi organizacijo za izdajo priporočil (20. člen) za mnenje, ki ga izoblikuje v soglasju z ministrom, o tem, ali je v določeni vzgojni ali izobraževalni ustanovi zagotovljena vzgoja ali izobraževanje v madžarskem jeziku.

(4) Oseba, za katero velja ta zakon, lahko vloži prijavo na razpis pri javni organizaciji, ustanovljeni v ta namen, za subvencijo za študij na visokošolski izobraževalni ustanovi določene sosednje države.

ZAPOSLOVANJE

15. člen

Oseba, za katero velja ta zakon, se na ozemlju Republike Madžarske lahko zaposli na podlagi dovoljenja. Pri postopku za pridobitev dovoljenja se splošna pravila, ki se nanašajo na pridobitev dovoljenja za zaposlovanje na Madžarskem za tujce, razlikujejo v tem, da se dovoljenje lahko izda za dobo skupaj treh mesecev v vsakem koledarskem letu, ne da bi se analiziral položaj trga delovne sile. Poseben predpis

na enak način omogoča izdajo dovoljenja tudi za daljše obdobje.

16. člen

(1) Za povrnitev izdatkov v zvezi z ustvarjanjem zakonskih pogojev za zaposlitev, posebno vrnitev stroškov za postopke predhodnega dokazovanja potrebne šolske izobrazbe, strokovne usposobljenosti in primernosti z vidika medicine dela, se lahko zaprosi prek natečaja pri javni organizaciji, ustanovljeni v ta namen.

(2) Podrobna pravila glede postopka za dodelitev dovoljenj in evidenco vsebuje poseben predpis.

NALOGE ORGANOV JAVNEGA OBVEŠČANJA

17. člen

(1) Madžarski organi javnega obveščanja redno skrbijo za zbiranje in posredovanje informacij o zamejskih Madžarih, kakor tudi za posredovanje informacij o Madžarski in Madžarih zamejskim Madžarom.

Te informacije so namenjene :

- a) posredovanju madžarskih in občin duhovnih in kulturnih vrednot,
- b) oblikovanju objektivne podobe o svetu, Madžarski in madžarskem življu,
- c) ohranjanju identitete, materne jezika in kulture madžarskih narodnih skupnosti, ki živijo kot manjšine.

(2) Republika Madžarska zagotavlja zamejskim Madžarom pripravljane in emitiranje televizijskih programov javnih televizijskih družb z ustanovitvijo in delovanjem javne organizacije v ta namen. Finančne vire, potrebne za to, krije osrednji proračun.

PODPORA ZAMEJSKIH ORGANIZACIJ

18. člen

(1) Republika Madžarska podpira organizacije, ki pomagajo pri doseganju ciljev madžarskih narodnih skupnosti, živečih v sosednjih državah.

(2) Za pridobitev subvencije se pri legalni javni organizaciji, ki je bila ustanovljena s tem namenom, lahko prijavi na razpis organizacija iz (1). odstavka, katere namen je predvsem:

ohranjati, podpirati in raziskovati madžarsko narodno dediščino,

a) ohranjati in negovati madžarski jezik, književnost, kulturo in ljudsko umetnost,

b) podpirati zamejsko madžarsko visokošolsko izobraževanje tako, da pomaga sprejemati madžarske učitelje kot gostujoče profesorje,

c) obnoviti in vzdrževati spomenike, ki spadajo v madžarsko kulturno zakladnico,

d) močneje ohranjati poseljenost prebivalstva v manj razvitih naseljih na območju, kjer živi zamejska madžarska narodna skupnost, razvoj kmečkega turizma,

e) ustvarjati in razvijati pogoje za infrastrukturno povezovanje z Republiko Madžarsko,

f) druge dejavnosti, ki pomagajo pri doseganju ciljev iz (1). odstavka.

III. POGLAVJE

POSTOPEK PRIDOBIVANJA UGODNOSTI IN SUBVENCIJ

"Madžarska izkaznica" in "Madžarska izkaznica za družinskega člana"

19. člen

(1) Osnova za koriščenje ugodnosti in subvencij iz tega zakona je "Madžarska izkaznica" oziroma "Madžarska izkaznica za družinskega člana", ki ju v skladu s pogoji iz 20. člena lahko

na lastno zaprosilo dobijo osebe madžarske in ne-madžarske narodnosti.

(2) Pri osrednjem madžarskem upravnem organu (v nadaljevanju: organ za presojo), ki ga za to določi Vlada Republike Madžarske,

a) lahko zaprosi za izdajo "Madžarske izkaznice" s fotografijo oseba madžarske narodnosti, za katero velja ta zakon,

b) lahko zaprosi za izdajo "Madžarske izkaznice za družinskega člana" s fotografijo, zakonec, ki živi skupaj z osebo iz točke a) in ni madžarske narodnosti ter mladoletni otrok, ki ga vzgajata v svojem skupnem gospodinjstvu,

če ustreza zahtevam iz točke a)-b) (1). odstavka 1. člena in je organizacija za priporočilo iz 20. člena izdala priporočilo, če pristojni madžarski organ zoper njega ni odredil prepovedi vstopa v državo in bivanja v njej, oziroma izgo- na zaradi razlogov iz posebnega zakona, oziroma če zaradi namernega kaznivega dejanja zoper njega ne poteka kazenski postopek na Madžarskem.

(3) Pogoj za izdajo "Madžarske izkaznice za družinskega člana" je poleg določil iz (2). odstavka tudi ta, da oseba madžarske narodnosti, s katero je v družinskem razmerju, ki družinskega člana pooblašča za zaprosilo izkaznice, že ima "Madžarsko izkaznico" ali je do nje upravičen. V primeru razvejitve "Madžarske izkaznice" se razveljavi tudi "Madžarska izkaznica za družinskega člana".

20. člen

(1) Organ za presojo izda "Madžarsko izkaznico" v primeru, če ima prosilec priporočilo, ki ga je izdala organizacija, ki v dani državi deluje kot predstavnica v sosednjih državah živečih madžarskih narodnih skupnosti, in ki jo je Vlada

Republike Madžarske sprejela kot organizacijo za izdajanje priporočil, in če

a) priporočilo dokazuje pripadnost prosilca madžarski narodnosti na podlagi njegove izjave (v primeru mladoletnega prosilca poda izjavo njegov zakoniti zastopnik),

b) potrdi pristnost svojega podpisa, in
c) vsebuje:

ca) prošnjo, fotografijo in naslov stranke,

cb) osebne podatke, ki bodo navedeni v izkaznici (21. člen),

cc) naziv organizacije, ki je priporočilo izdalo; odtis uradnega pečata, ime in priimek ter podpis osebe, ki je nalogo v njenem imenu opravila;

cd) kraj in datum izdaje priporočila.

(2) Priporočilo, ki je potrebno za izdajo "Madžarske izkaznice za družinskega člana" namesto določila iz točke a) (1). odstavka dokazuje družinsko zvezo prosilca z osebo madžarske narodnosti, za katero velja ta zakon.

(3) Vlada Republike Madžarske sprejme kot organizacijo za izdajanje priporočil tisto organizacijo v dani državi kot predstavnico madžarskih narodnosti, živečih v kateri od sosednjih držav, ki je sposobna

a) zastopati celotno madžarsko narodno skupnost, ki živi v določeni državi;

b) poskrbeti za organizacijske in kadrovske pogoje v zvezi s sprejemanjem zaprosil za priporočila in njihove obravnave.

21. člen

(1) Veljavnost izkaznice:

a) v primeru mladoletne osebe velja do dneva, ko je oseba dopolnila 18 let starosti;

b) v primeru oseb, starih od 18 do 60 let, je veljavnost 5 let;

c) pri osebah, ki so starejše od 60 let, brez omejitve.

(2) V kolikor poteče veljavnost izkaznice, je treba – na zaprosilo - ponovno opraviti postopek iz 19-20. člena.

(3) Organ za presojo izkaznico prekliče, če:

a) je organizacija za izdajanje priporočil preklicala priporočilo zato, ker je imetnik izkaznice v postopku za pridobitev priporočila predložil neresnične podatke,

b) je njen imetnik dobil dovoljenje za priselitev ali naselitev,

c) je njen imetnik pridobil madžarsko državljanstvo,

d) je njenega imetnika organ za begunce priznal za begunca ali pribežnika,

e) so njenega imetnika izgnali z ozemlja Republike Madžarske, zoper njega odredili prepoved vstopa v državo in bivanja v njej,

f) zoper njega poteka na Madžarskem kazenski postopek,

g) izkaznico uporablja neupravičeno, ali so jo ponaredili,

h) je prenehala družinska zveza, ki je bila osnova za uporabo izkaznice za družinskega člana,

i) imetnik izkaznice sam zaprosi za to.

(4) O pravnomočnem sklepu za preklic izkaznice je treba obvestiti tudi organizacijo za izdajanje priporočil.

(5) Izkaznica mora vsebovati:

a) priimek in ime prosilca (pri ženskah tudi dekliški priimek in ime) na način kot se uradno uporablja v sosednji državi po kraju njegovega bivališča (pisano v latinici), v primeru osebe madžarske narodnosti pa tudi v madžarščini,

b) kraj rojstva s poimenovanjem kraja kot se uradno uporablja v sosednji državi in njegovo madžarsko ime,

c) datum rojstva in spol,

d) priimek in ime matere na način kot se uradno uporablja v sosednji državi (pisano v

latinici), v primeru osebe madžarske narodnosti pa tudi v madžarščini,

e) fotografijo, državljanstvo, brezdomovinstvo,

f) lastnoročni podpis ter

g) datum izdaje in veljavnosti ter številko dokumenta.

(6) Vpise in potrdila, ki so predpisana za pridobitev ugodnosti in subvencij, vsebuje priloga izkaznice.

(7) Zaradi zagotavljanja verodostojnosti izkaznice in kontrole nad izvajanjem ugodnosti vodi komisija za presojo (pri izvajanju tega določila: organ za ravnanje s podatki) evidenco o podatkih iz izkaznice in o identifikatorju dokumentov prilog izkaznice, o bivališču imetnika izkaznice v tujini, o njegovem družinskem razmerju, ki daje pravico do izkaznice, oziroma o številki in veljavnosti dovoljenja za bivanje, kakor tudi o podatkih iz (3). odstavka. Organ za ravnanje s podatki lahko ravna s podatki, ki so shranjeni v evidenci, do preklica izkaznice oziroma do poteka njene veljavnosti. Podatki, ki so v evidenci, se lahko posredujejo v statistične namene Osrednjemu statističnemu uradu, organu, ki dodeljuje ugodnosti in subvencije, zaradi kontrole upravičenosti in preprečevanja zlorab, organu za evidenco ugodnosti in subvencij, kakor tudi sodišču pri kazenskih zadevah, organom za zatiranje kriminala in službam za nacionalno varnost oziroma organom za tujece.

(8) Zaradi obravnave zaprosila oziroma zaradi preučitve obstoja razloga za preklic lahko organ za presojo zahteva podatke od naslednjih organov:

a) iz osrednje evidence o tujcih o tem, ali je prosilec v postopku pri organu za tujece, ali obstoja izgon, oziroma prepoved vstopa in bivanja ter o podatkih iz dovoljenja za bivanje na

Madžarskem,

b) od organa, ki obravnava zadeve v zvezi z državljanstvom, glede pridobitve madžarskega državljanstva.

c) iz osrednje evidence o beguncih o priznavanju statusa begunca ali pribežnika,

d) iz kazenske evidence o tekočih kazenskih postopkih.

22. člen

(1) Za postopek organa za presojo veljajo določila zakona IV. iz leta 1957 o splošnih predpisih državne uprave. Stroške postopka državne uprave krije država.

(2) Prosilec se zoper pravnomočni sklep državne uprave na predloženo pritožbo zoper prvostopenjski sklep organa za presojanje v zvezi z izdajo oziroma razveljavitvijo izkaznice, lahko pritoži na sodišče.

(3) Podrobna pravila glede postopka organa za presojanje, sistem evidence izdanih izkaznic in vsebino njihovih podatkov, kakor tudi obliko izkaznic, ureja poseben predpis.

KORIŠČENJE UGODNOSTI NA OZEMLJU REPUBLIKE MADŽARSKE

23. člen

(1) Zamejski Madžar lahko v primeru legalnega bivanja na Madžarskem na podlagi subjektivnega prava koristi ugodnosti iz 4. člena, (1). odstavka 7. člena, 8. člena, 10. člena (2). odstavka 11. člena in 12. člena s predložitvijo svoje izkaznice (19. člen), pod pogoji, ki so opredeljeni v njej.

(2) Finančno kritje za potrebe zagotavljanja ugodnosti iz (1). odstavka zagotavlja organizacijam in ustanovam, ki jih vzdržuje država, ter gospodarskim organizacijam, ki nudijo ugodnos-

ti za polovanje, osrednji proračun.

SISTEM MOŽNIH SUBVENCIJ V REPUBLIKI MADŽARSKI

24. člen

(1) Za presojo in nakazovanje subvencij, ki jih prek razpisov zaprosijo osebe (organizacije), za katere velja ta zakon, ustanovi Vlada javno organizacijo (organizacije).

(2) Cilje dejavnosti javne organizacije, obseg razpisov, ki jih obravnava, vodstvo organizacije, ki je pooblaščen za odločanje, vsebuje – upošteva določila zakona CLVI. iz leta 1997 o javnih organizacijah – ustanoviteljska listina.

(3) Prijavo na - javno objavljen - razpis za subvencijo, ki se jo lahko zaprosi na podlagi tega zakona, je treba predložiti javni organizaciji, ki je za to pristojna po svoji dejavnosti.

(4) Prijavi na razpis je treba priložiti podatke in dokumente, objavljene v razpisu, ki jih zahteva javna organizacija.

(5) V primeru ugodne odločitve skleneta prosilec in javna organizacija civilnopravno pogodbo, ki vsebuje pogoje za realizacijo subvencije in znesek ter določitev namena porabe in sistem obračuna.

(6) Finančno kritje se zagotavlja javni organizaciji (organizacijam) za njeno dejavnost iz osrednjega proračuna vsako leto v okviru posebne planske skupine.

SISTEM SUBVENCIJ, KI SE KORISTIJO V SOSEDNJI DRŽAVI

25. člen

(1) Zaposilo (prijavo na razpis) za subvenci-

jo iz tega zakona lahko predloži oseba (organizacija), za katero velja ta zakon, pri legalni neprofitni organizaciji, ki je bila v ta namen ustanovljena po kraju njenega bivališča (sedeža) v sosednji državi (v nadaljevanju: javna organizacija v tujini).

(2) Obseg podatkov – podprt z listinami, izjavami, plansko dokumentacijo itd. – ki so potrebni za presojo prijave na razpis, vsebuje civilnopravna pogodba, sklenjena med javno organizacijo, ki je bila ustanovljena na Madžarskem z namenom presoje in izplačevanja subvencij ter med javno organizacijo v tujini.

(3) Javna organizacija, ki deluje na Madžarskem, presodi prijavo na razpis na podlagi podatkov iz civilnopravne pogodbe iz (2). odstavka in mnenja javne organizacije v tujini.

(4) Pridobljeno subvencijo nakaže prosilcu madžarska javna organizacija na podlagi civilnopravne pogodbe. Ta pogodba vsebuje pogoje in višino subvencije, določa namen uporabe in sistem obračuna o porabi.

OSREDNJA EVIDENCA SUBVENCIJ

26. člen

(1) Z namenom koordinacije celotnega sistema subvencij je treba o prijavih na razpis za subvencije in o odločitvah javnih organizacij - ustanovljenih v ta namen - v zvezi s tem, ustanoviti osrednjo evidenco.

(2) Osrednji upravni organ za vodenje evidence imenuje Vlada.

(3) Organ za vodenje evidence vodi naslednje podatke:

a) ime in priimek, stalno bivališče (sedež) prosilca subvencije, številko njegove izkaznice,

b) vrsto zahtevane subvencije,
c) višino dodeljene subvencije.

(4) Podatke iz (3). odstavka lahko vodi organ za vodenje podatkov 10 let od dodelitve subvencije.

(5) Zaradi obravnave subvencij lahko prevzemajo podatke iz evidence javne organizacije, ki so bile ustanovljene na Madžarskem in v sosednjih državah ter madžarski osrednji upravni organi zaradi zagotavljanja materialnega kritja subvencij.

IV. POGLAVJE

SKLEPNE DOLOČBE

27. člen

(1) Ta zakon začne veljati 1. januarja 2002.

(2) Od datuma vstopa v Evropsko unijo mora Republika Madžarska določila tega zakona izvajati v skladu s pogodbo o vstopu in pravom Evropskih skupnosti.

28. člen

(1) Vlado se pooblasti, da z uredbo regulira:

a) predpise o določitvi osrednjega upravnega organa, ki je upravičen do izdaje in preklica izkaznice oziroma do evidence, kakor tudi o določitvi njegovega nadrejenega organa in njegovih pristojnosti, ter predpise o postopkih izdaje, zamenjave, preklica in evidence izkaznic;

a) podrobna pravila glede ugodnosti za potovanje za osebe, za katere velja ta zakon,

b) podrobna pravila v zvezi z zagotavljanjem dijaških ugodnosti za osebe iz (1). odstavka 10. člena tega zakona in v zvezi s koriščenjem teh ugodnosti.

(2) Vlada mora poskrbeti za ustanovitev madžarske javne organizacije (organizacij), za izvajanje obravnave (presoje) in nakazovanja subvencij, ki se jih lahko zahteva v skladu s tem zakonom, oziroma za usklajevanje dejavnosti javnih organizacij, ki delujejo s tem namenom, za ustrezno spremembo njihovih ustanovnih listin in v okviru tega za pregrupiranje subvencij.

29. člen

(1) Minister za notranje zadeve in minister za zunanje zadeve – v pogledu izobraževalnih subvencij v soglasju z ministrom za šolstvo – s skupno uredbo določita podrobna pravila v zvezi z vsebinskimi in oblikovnimi zahtevami izkaznice.

(2) Minister za gospodarstvo:

a) v skupni uredbi z ministrom za zunanje zadeve določi pravila za evidenco in postopek v zvezi z izdajo delovnih dovoljenj za zamejske Madžare, kakor tudi upravno organizacijo, ki je odgovorna za izvajanje teh nalog,

b) je pooblaščen, da za delojemalce, za katere velja ta zakon ali za določen krog letnih, z uredbo ureja pogoje za izdajo dovoljenja za delo, ki traja daljši čas kot to določa 15. člen tega zakona; glede vprašanj, ki zadevajo poklicne športnike, ureja zadeve skupaj z ministrom za mladino in šport.

(3) Ministra za zunanje zadeve se pooblasti, da priporočilo iz 20. člena tega zakona pri obravnavi organa za presojo iz 19. člena v posebno pomembnih primerih ter v primerih, ko je ovirano izvajanje postopka iz (1). odstavka 20. člena, nadomesti s svojo izjavo, in s tem zagotovi tekoče izvajanje zadev.

(4) Minister za narodno kulturno dediščino z uredbo določi podrobna pravila v zvezi z ugodnostmi, ki so jih zamejski Madžari deležni pri uporabi storitev muzejskih in kulturnih ustanov.

(5) Minister za šolstvo – v soglasju z ministrom za zunanje zadeve – z uredbo določi podrobna pravila za usposabljanje madžarskih zamejskih učiteljev, kakor tudi za ugodnosti iz 9., 11. in 12. člena, iz (1). odstavka 13. člena in 14. člena tega zakona, vključno z višino posameznih subvencij.

(Neuraden prevod)